
Sosyalistlere Mektuplar*

Gustave de Molinari

I.1

Bizler birbirimizin hasmımız, fakat, peşinden koştuğumuz hedef aynı. İktisatçıların ve sosyalistlerin ortak hedefi nedir? Bu hedef, hayatın muhafazası ve iyileştirilmesi için gerekli bütün eşyaların (şeylerin) olabildiğince bol olduğu ve bu eşyaların emekleriyle-gayretleriyle yaratmış olanlar arasında olabildiğince âdil biçimde dağıtıldığı bir toplum değil midir? Bizim ortak idealimiz, ekoller arasındaki bütün farklılıklar bir yana, şu iki kelimedede özetlenemez mi : Bolluk ve adâlet?

I. 2

Bunlar, aranızda hiçkimsenin inkâr edemeyeceği, ortak hedefimizdir. Ancak, bu hedefe farklı yollardan yaklaşmaktayız; biz geniş ve iyi bilinen özgürlük yolunda ilerlerken, siz, işgücünün karanlık ve şimdiye kadar incelenmemiş organizasyonu dargeçidiyle ilerlemektesiniz. Her birimiz, ternde, ufku tarayarak, boşuna, eskiden Pharaohs' un kölelerine Vaadedilen Toprağa doğru rehberlik eden ışık hüzmelerini arayan mütereddit ve gruplaşan topluma önderlik etmeye (lead) teşebbüs ediyor.

I. 3

Bizimle birlikte hürriyet yolunda yürümeyi niçin reddediyorsunuz? Çünkü, diyorsunuz, bizim böylesine övdüğümüz hürriyet işçiler için meşumdur; zira o şimdiye kadar yalnızca zayıfın kuvvetli tarafından tahakküm altına alınması neticesini verdi; çünkü o, milyonlarca insanın bazı durumlarda servetlerini ve başka bazı durumlarda hayatlarını kaybettiği felaket krizlere yol verdi; çünkü, dizginlenmemiş, regüle edilmemiş, sınırsız özgürlük anarşidir.

I. 4

Bu, özgürlüğü reddetmenizin sebebi değil midir? Bu, işgücünün-emeğin organize edilmesini talep etmenizin nedeni değil midir?

I. 5

O hâlde, size, özgürlüğe –veya, tamamiyle eşit bir ifadeyle, serbest teşebbüse-
 atfettiğiniz bütün kötülüklerin köklerinin hürriyette değil hürriyet yokluğunda,
 monopolde, kölelikte yattığını açık biçimde isbat edersek; dahası, size bir
 mükemmel özgürlük toplumunun, tarihte daha önce görülmemiş her sınırla-
 madan, her köstekten kurtulmuş bir toplumun, mevcut rejimin sefaletinin en büyük
 kısmından (parçalarından) azade olacağını ispatlarsak; eğer size böyle bir toplumun
 organizasyonunun zenginliğin dağıtımında, üretim ve eşitliğin üretilmesinde en iyi,
 en âdil, en yararlı (yol) olduğunu ispatlarsak, bütün bunları ispatlarsak, sorarım,
 cevabınız ne olur? Emek hürriyetini yasaklamaya ve politik ekonomiyi tenkit etmeye
 devam mı edeceksiniz, yoksa, daha ziyade, açıkca bizim bayrağımız altında koşacak,
 artık ortak olan davamızın, hürriyet davasının zaferini hızlandırmak için tabiatın sizi
 donattığı kıymetli entellektüel ve ahlâkî güçlerinizi istihdam mı edeceksiniz?

I. 6

Ah! Bir an bile tereddüt etmeyeceğinize yemin etmeyi diliyor olacağım. Toplu-
 ma ıstırap veren fenalıkların hakikî sebepleri ve onların giderilme yolları hakkında
 yanıldığınızdan emin olursanız; gerçeğin sizin tarafınızda değil bizim tarafımızda
 olduğundan emin olursanız, hiçbir benlik, ihtiras kaydı, veya inatçı partizanlık sizi
 hatalar içinde tutmaya yetecek kadar güçlü olmayacaktır; hiç şüphesiz, kalpleriniz
 kederlenecektir; hayallerinizi beslemiş, büyülemiş ve yanlış yönlendirmiş rüyalara
 pişmanlık içinde son bir veda yapacaksınız; fakat, sonunda, bu sevilmiş korkunç
 hayalleri terkedecek, tiksinden üstesinden gelecek, ve bize geleceksiniz. Vallahi,
 eğer siz bizim güçsüz zekamıza St. Paul'un dönmesini sağlayan ışık hüzmelerini
 sunabilirsiniz; gün kadar açık şekilde, hakikatin siyasî ekonomide değil sosyalizm-
 de olduğunu gösterirseniz, biz de, kendi payımıza, aynı şeyleri yapacağız. Biz,
 sistemimizi, doğru ve âdil olduğuna inandığımız sürece benimseriz. Eğer bize, bizim
 öncülerimiz Smith, Turgot, Quesnay ve J. B. Say'ın, biçare putlar olduğu ispat edilirse,
 hemen yarın hiç isyan yaşamadan, hayran olduğumuza yakacak ve daha önce yak-
 mış olduğumuza hayran olacak, peşinden gideceğiz. (Klasik liberal iktisatçılar Adam
 Smith (1723-1790), Anne-Robert-Jacques Turgot (1727-1781), Francis Quesnay
 (1694-1774) ve Jean Baptiste Say (1767-1832). –RTL)

I. 7

Biz ve siz, bu yüzden, benzer şekilde, kelimenin sert anlamında, her inatçı
 partizanlıktan azadeyiz; görüşümüz daha üst bir safhaya yükselir, düşüncelerimiz
 daha cömert bir gelişme gerçekleştirir: bilimin gizli halkalarına ölümsüz rehberimiz
 hakikat, adâlet ve faydadır; hayran olunan Beatrice'imiz insanlıktır. (Dante'nin İlahi
 Komedi'de Cennet'e rehberliğine bir referans. RTL)

I. 8

Aramızda bu iyice anlaşıldığından, bizi açıkca birbirimizden ayıran soruyu ortaya
 koyayım.

I. 9

Siz toplumun özgürlükten mustarip olduğuna inanıyorsunuz; biz toplumun
 kölelikten mustarip olduğuna inanıyoruz.

I. 10

Siz özgürlüğü lağvetmek ve onun yerine emeğin organizasyonunu koymak gerektiği sonucuna varıyorsunuz; biz köleliği lağvetmek ve onun yerine, sade ve basit şekilde, özgürlüğü koymak gerektiği sonucuna varıyoruz.

I. 11

Bazı gerçekleri tavsif ederek başlayalım. Emek özgürlüğü ne zamandan beri gündemdedir? O, ilk olarak Turgot tarafından ölümsüz bir fermada dile getirildi. (1776'da, Maliye Bakanı olarak görev yaptığı sırada –RTL) ve daha sonra Constituent Assembly tarafından tasvip edildi (onaylandı).

I. 12

Bu kutsanmış özgürlüğün yakınlarda nasıl bir prangaya vurulduğunu ve zincirlendiğini daha sonra anlatacağım; şimdilik kendimi onun daha onsekizinci yüzyılın sonunda doğduğunu not etmekle sınırlandıracam.

I. 13

Şimdi size soruyorum: 18. Asrın sonuna kadar emekçi kitlelerin şartları nelerdi? İşçiler ondan önce, ondan sonra olduklarından daha mutlu muydu?

I. 14

Eğer mutlu duysalar, o zaman, özgürlüğün dünyaya meşum bir hediye olduğunda sizinle hemfikir olacağım, ve o zaman antik Mısır veya Ortaçağ Avrupası üzerinde modellenmiş bir emek organizasyonu çağrısı yapmakta haklısınız.

I. 15

Fakat, eğer, tersine, insan kitlelerinin şartları bu 89'dan (1789, inter alia Constituent Assembly' nin ilk yılı ve böylece Molinari için emeğin (nisbi) (özgürlüğünün ilk yılı –RTL) önceki şartlardan iyi ise, iyi niyetle emek hürriyetinin insanlık için faydalı olduğunu kabul etme yükümlülüğü altında değil misiniz?

I. 16

Çabucak, geçmişin tarihi, emek hürriyetinin gelmesinden önceki 30 asırlık köleliğin tarihi üzerinde duralım ve bunun görüşümüze hangi manzarayı ekleyeceğini görelim.

I. 17

O, gerçek bir üniversal kolaylık ve eşitlik manzarasıdır. Herkes böyle mi görüyor? Fakat hayır. Manzara, tersine, daha ziyade, biçarelik tablosudur ve bugünün ıstırap verici tablosundan daha yoğun bir eşitsizlik tablosudur. Geçmişte daha geriye daldıkça, özgürlüğün dünya üzerinde en sonunda parladığı günden daha da uzağa gittikçe, bu sefalet ve sosyal eşitsizlik tablosunun daha karanlık ve daha esrarengiz tarafları bize aşikâr olur.

I. 18

Hindistan ve Mısır'a kadar geri gidersek, ne görürüz? İki kuvvetli kast, biçare kalabalıkları merhametsizce bastıran ve sömüren papazlar ve savaşçılar kastı. Granit blokları gibi birbiri üzerine yığılmış tabakalar üzerine inşa edilmiş bu ilkel toplumların kulelerinde, pembeler giydirilmiş, ilahinin (divinity) özünü veya yıldızların

hareketini tartışan akıllılar ve haremünün köşelerinde kendilerini parfümlerle sarhoş eden muhripler (savaşçılar) ve bu esnada daha aşağıda sefaletle batmış paryalar veya terleri ve gözyaşlarıyla kaba, dev piramit binaları şekillendiren köleler buluruz. Sorarız, bu ilkel toplumların kötülüğü özgürlükte mi yoksa kölelikte mi yatmaktadır?

I. 19

Roma dünyasını ele alalım. Antik dünyanın en zengini ve en güçlüsü olmasına rağmen bu toplumun kalbinde ne buluruz? Bir tarafta, evreni sömürerek zenginleşmiş az sayıda adamdan müteşekkil bir aristokrasi. Bu adamların hayatı, bildiğimiz gibi, bir kanlı çatışmalar ve kirli cümbüşler silsilesiydi. Bu, tam güçlü, akbaların kendilerini Marius (Romalı general Marius'un zalim kampanyalarında iki akbaba taşıdığı söylenirdi-RTL) tarafından yenilenlerin cesetleriyle beslenmesi gibi bütün bir dünyanın maişeti (varlığı) üzerinden besleyen kastın, bu obur ve karını tika basa dolmuş kastın yanında, ne görürüz? Fakir proleter yığınları ve itibardan düşürülmüş (yerinden yurdundan edilmiş) köleler. Çalışan sınıflarımızın sefaletinden bahsediyorsunuz; güzel Allahım, bu sefalet ne kadar acı verici ve üzücü olursa olsun, bunları Romalı proleterlerinkilerle karşılaştıramazsınız.

Bizim çalışan sınıfımız en azından çalışmaktadır; dilenmemektedir. Kasvetli kenar mahallelerimizin halkı, sadaka dilenmek için paralı aristokratlarımızın harika malikânelerinin kapılarında kuyruğa girerken görülmez. Kendilerini, köpekler gibi, zenginlerin masalarından sıkılmış ve küçümseyici bir elle süpürdüğü ekmek kırıntılarının üzerine fırlatırken görülmezler. Bedava gıda dağıtımını sağlamak için her gün isyan da çıkartmazlar. Hayır! İnkâr edilemez ki, bugünün işçisi fakir bir hayat yaşar; fakat bu hayatı kazanır, onu kazanmaya muktedirdir! Romalı işçi kendi hayatını kazanma pozisyonunda değildi. Zengin aristokratlar bütün endüstrileri ve toprağı monopolü altına almıştı ve bunları köleleri vasıtasıyla kullanmaktaydı. Bu eşitsiz rekabetin kurbanları olarak, proleterlerin tek seçimi dilenme, sürgün ve ölüm arasındaydı. Dilendiler. Ve yine de bu aşağılanmış proleterlerin talihi kölelerinkine bin defa tercih edilirdi. Proleter, en azından, bir insandı; köle, kendi payına, yük hayvanlarından biriydi, bir şeydi. Köle hiçbir şeye sahip değildi, hatta bir isme bile. İtiraf edilmeli ki kırsal bölgelerimizin fakir işçileri acımamızı hakeder. Hayatlarını toprağına bağlı geçirenler zor şartlar altındaki çalışmaları karşılığında yemek için bir parça siyah ekmekten, giyinmek için kaba bir kıyafetten ve uyumak için bir çamur kulübeden daha iyisini umamazlar; fakat bu varoluş ne kadar acılı olursa olsun, çoğu Romalı köleler bunu kıskanacaktı! Pliny ve Columella'nın hikâyelerini hatırlayalım. (Gaius Plinius Secundus (veya Yaşlı Pliny) ve Lucius Junius Moderatus Columella, Romalı tarım yazarları-RTL). İtalya'nın gülümseyen kırsal kesiminin kalbinde, periyodik fasıllarla, ergastula olarak adlandırılmış olan o karanlık ve iğrenç meskenler bulunacaktı. Bunlar kölelerin hapishaneleri, veya, daha doğrusunu söylemek gerekirse, ahırlarıydı. Akşamları vahşi hayvanlar gibi yemliklerine bağlandıkları ergastuluma geri gönderilirdiler. Onlar için aile yoktu, sadece sefih bir karışıklık vardı.

Tanrı yok, fakat, hayatla ilgili gelecek hiçbir şans bırakmazken onların insanlığını gaspeden amansız bir kader! Bunlar, bildiğiniz gibi, antikitede çalışan kitlelerin şartlarıydı. Ve dünya laissez-faire kanununa tâbi değildi.

I. 20

Sonra, daha fazla ne görürüz? Muazzam Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile insanların durumu çok gelişti mi? Ahlâkî bakımdan, evet, hiç şüphesiz, Hristiyanlık onların ilâhî tesellilere ulaşmasına vesile olduğu ölçüde; maddî olarak, hayır! Orta çağlar boyunca, insanların hayatı, ister kırsal bölgelerde toprağa bağlı serfler ister şehirlerdeki şirketlerdeki serfler olsun, uzun bir keder treninden başka bir şey değildi. Orta çağlar bir acı ve keder periyodu ve inleyen sesler arasında, baştan başa, halkın büyük ve melankolik sesi ayırdelebilirdi. Çok sonraları, çok sayıdaki verimli keşiften sonra, matbaa baskısı cehaletin en koyu karanlığını dağıttıktan sonra, pusula bize yeni bir dünya verdikten sonra, insanların acı çekmesi sona erdi mi? Kral XIV. Louis -Fransa'nın iktisamını ve gücünü zirveye taşıdığı söylenen kralın yönetiminde, insanlar hangi şartlarda yaşıyordu. Bu şartlar bugünün insanının şartlarına üstün müydü? Vauban'ın Royal Tithe (Fransız ekonomist Sébastien Le Prestre de Vauban (1633-1707)-RTL) kutlanmış pasajını herkes bilir, ki bu pasajda bu şöhretli iyi niyetli insan Fransa'nın durumunu yürek burkucu şekilde anlatır.

I. 21

Vauban şöyle yazdı: "Fenalık aşırı boyutlara vardı, ve eğer giderilmezse, mütevazı insanlar içinden bir daha asla tekrar çıkamayacakları bir fakirliğe düşecek; kırsal yerlerin yolları ve kasaba ve şehirlerin sokakları evlerinden açlık ve çıplaklık tarafından dışarı atılan dilencilerle doludur".

I. 22

"Kendimi adamam sayesinde birkaç yıl boyunca yapmaya muvaffak olduğum bütün araştırmalardan gayet iyi anladım ki son zamanlarda insanların neredeyse onda biri dilenci durumuna düşmüştür, ve gerçekten dilenmektedir; diğer onda dokuza gelince, beşi dilencilere sadaka verecek durumda değildir, çünkü onların kendileri aynı talihsiz duruma düşmekten bir adım uzaktadır; kalan dört içinde, üçü borçlar ve davalarla cebelleşmektedir, ve son onda birde -ki ben bunun içine, kılıç ve elbise insanlarını, ister dinî ister lâik olsun, bütün yüksek ve seçkin aristokrasiyi, bütün askerî ve sivil bürokrasiyi, başarılı tüccarları, burjuva rantiyecileri (rentres) ve en rahat sınıfları yerleştiriyorum- yüzbinden fazla aile sayılamaz; ve, sanırım, büyük veya küçük on binden fazla olmayan ailenin rahat içinde yaşadığını söylersem, yanlış söylemiş olmam.

I. 23

Bu, emek hürriyeti doğmadan önce insanların içinde yaşadığı durumdur.

I. 24

Dahası, bu uzun acı periyodu boyunca, kalabalıkların çılgılığı nedir? Mısır'ın tutsaklarının, Spartacus'un kölelerinin, Orta Çağlar'ın köylülerinin ve daha sonraki korparasyonlar ve loncalar tarafından bastırılmış işçilerin talebi neydi? Onlar özgürlük talep ettiler.

I. 25

Birbirlerine şunu söylediler: Vicdanlarımız, düşüncelerimiz ve emeğimiz üstümüze şiddet veya hile ile yıkılan (konan) insanlar tarafından bastırılmakta ve istismar

edilmektedir. Bazıları bize Tanrıyı onların formüllerinin dışında bir yolla sevmemizi ve dua etmemizi yasaklamaktadır; diğerleri onların sistemlerine karşı çıkmamanın cezasını (acısını) ölüme çevirerek bizim düşüncelerimizi kendi sistemlerinin demir cenderesine hapsetmekte, bizi Tanrıyı, insanı ve tabiatı onların kitaplarına göre incelemeye mecbur bırakmaktadır; hâlâ, diğerleri, bütün bunlar ruhlarımızı zincirledikten sonra vücutlarımızı zincirlerler. Onlar bir bitki gibi doğduğumuz yere bağlı yaşamamızı talep ederler, ve orada emeğimizin ve alınlarımızın meyvelerinin büyük kısmını gasbetme imtiyazlarını kullanmaktadırlar. Hayatlarımızı riske atma pahasına bile olsa bizi çürüten bu bağları parçalayalım; herkes için hem ruh hem beden özgürlüğü talep edelim; herkes için özgürce, insanca düşünme, inanma ve davranma doğal hakkını talep edelim - ve ıstıraplarımız sona erecek. Bir kere onlar için gayri maddî alana hür ulaşımı (access) elde edersek ruhlarımız tatmin olmayacak mı? - Muazzam ve muhteşem akıl okyanusunda, empoze edilmiş bir demir kablo tarafından geri tutulmadan seyahat etme kabiliyeti. Maddî alan bize serbestçe açılınca fizikî ihtiyaçlarımız tamamiyle karşılanmayacak mı? - Hiçbir köstek bizi Allah'ın bize cömertçe verdiği bu dünyanın tamamı üzerinde emeğimizi ve emeğimizin ürünlerini hasıl etmekten ve mübadele etmekten menetmezse. Özgür olalım, mutlu olacağız.

I. 26

Bu bastırılmış insanlığın çılgınydı. İyi, o zaman, bu yüzden, insanlık asırdan asıra bu uzun elem ve umut çılgınlığını yükselttiğinde hata mı yapmaktaydı? Durmaksızın özgürlük arayışlarında boş bir hayalin peşinde mi koşuyorlardı dersin? Hayır! Kalplerinize bakın, bunun böyle olduğunu söyleyemeyeceksiniz; siz, sosyalizmin Brütüs'leri, özgürlüğün içi boş bir kavram olduğunu söylemeye cesaret edemeyeceksiniz!

I. 27

Şüphe yok ki insanlığın hâlâ acı çektiğini söyleyerek itiraz edeceksiniz! En emin şekilde. Fakat, şu gerçeği gözleriniz önünde tutmakta ısrarlı olacağım; İnsanlık özgürlüğün doğmasından önce daha fazla acı çekti ve o zamanki acıları bugün olduğundan daha yoğun ve ağırdı.

I. 28

Bu yüzden, muazzam bir anakronizme düşmeden, özgürlüğü 89 öncesi çalışan sınıfların hastalıklarıyla, sıkıntılarıyla suçlayamazsınız. O zamandan beri işçileri ezenleri özgürlüğe bağlamanız adalet midir? Bunun tetkikini gelecek mektuba bırakıyorum.

Çeviren: Atilla Yayla

* "Letters to Socialists", İngilizce'ye çeviren Roderick T. Long